

Projekt: Czytanie ma moc!

Warsztaty przygody

Scenariusz dla nauczyciela

1. Baza edukacyjna:

- Książka K. Gacek „Supercepcja. Początek” (wydawnictwo Znak Emotikon).

2. Odbiorcy:

- Uczniowie klasy III SP.

3. Cele ogólne:

- Rozbudzenie w uczniach pasji czytelniczej.
- Rozwijanie postaw świadomego odbiorcy literatury.
- Budowanie własnej tożsamości.
- Kształtowanie postawy otwartości i tolerancji wobec wszelkich przejawów INNOŚCI.

4. Cele szczegółowe:

- Uczeń **tworzy** karykaturę.
- Uczeń **rozumie** pojęcia różnorodności oraz inności, a także potrafi wskazać ich przykłady.
- Uczeń **dostrzega** własną wyjątkowość.
- Uczeń **dopasowuje** pasujące określenia do INNEGO.
- Uczeń **nazywa i wyraża** emocje.

5. Metody i formy pracy:

- Burza mózgów.
- Elementy dramy – scenki.
- Elementy dyskusji.
- Praca plastyczna.

6. Pomoce dydaktyczne:

- Karta – zestaw zdjęć (przykłady inności).
- Tutorial na temat karykatury.
- Fragment książki K. Gacek „Supercepcja. Początek” – rozdział 2 („W którym klasa piąta zostaje zwolniona z lekcji”) – plik PDF.
- Egzemplarz książki „Supercepcja. Początek”.
- Karta z określeniami: GŁUPI, DZIWACZNY, ISTOTNY, TAJEMNICZY, ODRAŻAJĄCY, ZASKAKUJĄCY, SZALONY, INTRYGUJĄCY, CIEKAWY, WYJĄTKOWY, JEDYNY, WAŻNY.

7. Przebieg:

Lekcja I. Temat – Spotkanie z INNYM. 2 jednostki lekcyjne – 90 min.

Wprowadzenie

We wstępnej części warsztatów witamy uczniów i zapowiadamy kolejne spotkanie czytelnicze z serii: **Czytanie ma moc**. Nawiązujemy do tematyki cyklu, czyli do roli przygody, i krótko przypominamy książkę, z którą pracowaliśmy w październiku – „Supercepcja. Początek”. Oto propozycja wstępu:

- Kochani, witam Was bardzo serdecznie na kolejnych warsztatach z cyklu: **Czytanie ma moc**. Przypominam, że uczestniczymy w warsztatach przygody. Dziś na pewno spotka nas kolejna. Jak Wasze nastroje? Ja się czujecie? Mam dla Was chyba miłą niespodziankę. Będziemy dziś pracować z książką, którą już znacie i która bardzo Wam się podobała. To „Supercepcja. Początek”. Czy pamiętacie może bohaterów: Tymona, Julkę i Klarę? Każdy z nich ma wyjątkowe umiejętności. Wpadli w poważne tarapaty, ale wszystko dobrze się skończyło. Zanim jednak wrócimy do bohaterów, mam inną propozycję.

Zadanie wprowadzające – Inny, czyli kto?

Pokazujemy kolejno zdjęcia (przykłady różnorodności, nie tylko wśród ludzi, ale także w świecie natury) i za każdym razem zadajemy pytanie: **Dlaczego jest inny/inna?**

Poniżej przykład:

- Zdjęcie chłopca w grupie dziewczynek (płeć).
- Zdjęcie małej Japonki w kimonie (strój).
- Zdjęcie ortodoksyjnego wyznawcy judaizmu (religia i wynikające z niej zasady).
- Zdjęcie chłopca uprawiającego breakdance (nadzwyczajne umiejętności).
- Zdjęcie białego pawia (nie jest kolorowy).
- Zdjęcie zebry (nie wiadomo, czy jest biała czy czarna).
- Zdjęcie osoby niedowidzącej z psem przewodnikiem (nie widzi).
- Zdjęcie osoby na wózku inwalidzkim (nie chodzi).
- Zdjęcie najwyższego szczytu świata – Mont Everestu (najwyższy).

- Chciałabym Wam coś pokazać. Mam tutaj zestaw zdjęć, będę Wam je prezentować, a Wy, proszę, zastanówcie i odpowiedzcie mi na pytanie: **Dlaczego jest inny/inna?** (Pokazujemy obrazki i rozmawiamy z uczniami).

Następnie w rozmowie z uczniami definiujemy INNOŚĆ. Robimy to na przykład w ten sposób:

- Obejrzelśmy wspólnie wiele przykładów inności. Za każdym razem pytałam Was, dlaczego ktoś, kogo widzicie, jest inny. Teraz zastanówmy się wspólnie, kim jest nasz INNY? Jak myślicie? INNY to ktoś taki, kto w konkretnym momencie, w pewnych okolicznościach lub w naszej opinii odznacza się swoim zachowaniem, wyglądem lub jakimiś elementami na tle większej grupy lub tego, co dobrze znamy. Ważne jest to, że to MY postrzegamy go jako „wyróżniającego się” spośród reszty. A więc INNY znaczy po prostu WYJĄTKOWY.

Ja jestem inny

Do wykonania tego zadania uczniowie będą potrzebowali informacji o tym, czym jest karykatura. Pokazujemy im krótki tutorial i wyjaśniamy, że to taki sposób przedstawienia, w którym cechy charakterystyczne dla wyglądu lub zachowania są mocno wyolbrzymione, przerysowane. Wstęp do ćwiczenia może brzmieć tak:

- Dobrze, wiemy już, że INNY to ktoś wyjątkowy. Wyjątkowość wiąże się ze znakami szczególnymi. Dlatego teraz chcę Was zapytać, czy wiecie, jak się nazywa takie przedstawienie postaci, w którym podkreślamy te szczególne elementy, często w sposób bardzo zabawny. To karykatura. Mam dla Was krótki tutorial na jej temat. Obejrzyjmy. (Pokazujemy uczniom filmik o karykaturze).

Następnie prosimy, aby uczniowie zastanowili się, dlaczego każdy z nich jest INNY, czym się wyróżnia i co chciałby, by było przez innych zauważane. Wyróżniające mogą być elementy wyglądu lub cechy charakteru, a nawet pasje czy talenty. Po chwili zastanowienia dzieci rysują w zeszytach własną karykaturę. Zapowiadamy zadanie tak:

- Skoro wiecie już, że karykatura to obraz, w którym wybrana cecha wyglądu lub charakteru jest wyolbrzymiona, proszę, pomyślcie, co takiego odróżnia Was od innych osób. Pomyślcie o czymś, co w sobie lubicie, co jest wyjątkowe, co chcielibyście, by było dla innych widoczne. To nie musi być cecha wyglądu – może Wasze hobby albo talent? Czy każdy już wie, co to będzie? To teraz pomyślcie, jak w zabawny i wyolbrzymiony sposób pokazać to na rysunku. A zatem, proszę, narysujcie teraz w zeszytach karykaturę samego siebie. (Uczniowie rysują).

To niemożliwe

Zanim odczytamy fragment z książki „Supercepcja. Początek” (rozdział 2) prosimy, aby uczniowie w tym, co usłyszą, poszukali INNOŚCI i tego wszystkiego, co WYJĄTKOWE, WYRÓŻNIAJĄCE SIĘ. Możemy zainicjować pracę z fragmentem książki tak:

- Po wprowadzeniu nadszedł dobry moment na przeczytanie odpowiedniego fragmentu „Supercepcji”. Cieszyć się? Bądźcie uważni. Chcę prosić, abyście zwrócili uwagę na wszystko, co wyda Wam się wyjątkowe, inne, co nie będzie pasowało do reszty. Później o tym porozmawiamy. Gotowi? Zaczynam. (Odczytujemy odpowiedni fragment).
- Powiedzcie mi teraz, jakie elementy wyróżniające, niepasujące do reszty, wyjątkowe, zauważyliście w tym fragmencie. (Uczniowie wymieniają).

Przykładowe propozycje:

- Chociaż w szkole jest tylko jedna klasa V, została oznaczona literką K od imienia wychowawcy.
- W klasie jest tylko 12 uczniów.
- Na lekcji jest „grobowa” atmosfera, ponieważ w drugim dniu nauki uczniowie piszą sprawdzian z matematyki.
- Pani Liliana musi codziennie postawić co najmniej trzy jedynki.
- Pani Liliana ma „dodatkową parę oczu”.
- Chociaż jest wrzesień, Klara siedzi w nausznikach.
- Klara ma setki par nauszników.
- Klara wie, że nie będzie fizyki, zanim pani dyrektor przyjdzie i o tym poinformuje.

Po wymienieniu tych elementów i zachowań prowadzimy z uczniami krótką rozmowę o tym, jakie emocje wzbudzała wśród uczestników lekcji „inność” (pani Liliana i jej sprawdzian – u uczniów, nauszniki i niezwykłe zdolności Klary – u p. Liliany). Następnie przenosimy rozmowę na bardziej ogólny poziom i rozmawiamy o tym, jak ludzie zazwyczaj reagują na „innych”, jakie postawy przyjmują uczniowie. Możemy zacząć w ten sposób:

- Porozmawiajmy chwilkę o tym, co działo się w klasie. Jakie emocje wywołał sprawdzian z matematyki w drugim dniu nauki? A dziwna postawa Klary, która we wrześniu założyła nauszniki? Może zdziwienie, zaskoczenie, niezadowolenie lub złość? Czy takie emocje pomagają nam w relacjach? A jak Wy reagujecie na tych, którzy wyglądają lub zachowują się inaczej?

Scharakteryzujmy INNEGO

Uczniowie otrzymują kartę z różnymi określeniami o charakterze opisującym i oceniającym. Rozmawiamy krótko na temat tego, na czym polega różnica między jednymi a drugimi określeniami. Następnie prosimy, aby uczniowie wybrali te, które pasują do INNEGO, ale go nie obrażają, wycięli je i przykleili wokół swojej karykatury w zeszytach. Moderujemy ćwiczenie. Po zakończeniu pracy prosimy wybranych uczniów o odczytanie. Oto zestaw określeń:

GŁUPI, DZIWACZNY, ISTOTNY, TAJEMNICZY, ODRAŻAJĄCY, ZASKAKUJĄCY, SZALONY, INTRYGUJĄCY, CIEKAWY, WYJĄTKOWY, JEDYNY, WAŻNY.

Polecenie może wyglądać tak:

- Mam dla Was karty, na których wypisałam kilka określeń. Zobaczcie. (Rozdajemy karty). Niektóre opisują, a inne oceniają, a nawet obrażają. Przeczytajmy je wspólnie i podzielmy na te dwie grupy. (Odczytujemy określenia z uczniami). Teraz Waszym zadaniem będzie wyciąć i przykleić w zeszyte obok karykatury określenia oceniające, które nie obrażają. Do dzieła.

Zadanie domowe – wizytówki

Zadanie będzie polegało na przygotowaniu wizytówek. Pokazujemy wzór wizytówki oraz wyjaśniamy uczniom, jaka jest jej rola i co na niej wpisujemy. Uczniowie będą musieli przygotować trzy wizytówki:

1. Dla wybranego bohatera z dzisiaj poznanego fragmentu (Klara, pani Liliana, pan Wiśniewski, pani dyrektor).
2. Dla innego bohatera „Supercepcji” (odwołanie do poprzednich warsztatów – Julka, Tymon, leśniczy Dobrowolski, krytyk kulinarny Zegadło).
3. Dla wybranej osoby z klasy (najbezpieczniej będzie wylosować – w ten sposób każde dziecko będzie tworzyć wizytówkę innej osoby i nikt nie zostanie pominięty).

Wprowadzamy tak:

- Kochani, powoli kończymy warsztaty, jeszcze tylko zadanie. Ale zanim o nim powiem, chcę zapytać, czy wiecie, czym jest wizytówka. To taka mała karteczka, która pomaga zapamiętać podstawowe informacje o osobie, której dotyczy. Dlatego umieszczamy na niej imię, nazwisko, zawód lub funkcję, którą dana osoba pełni, oraz adres i numer telefonu, ale możemy również – i to jest najciekawsza część zadania – narysować coś, co się z daną osobą kojarzy. Wizytówka może wyglądać tak. (Pokazujemy przykład wizytówki). Waszym zadaniem będzie przygotowanie trzech wizytówek: dla wybranego bohatera z dzisiaj poznanego fragmentu, dla innego bohatera „Supercepcji” oraz dla wybranej/wylosowanej osoby z klasy. Wizytówki mogą być udekorowane, ozdobione i powinny zawierać „wyjątkowe” informacje o naszych bohaterach. Pamiętajcie o używaniu określeń opisujących, nie obraźliwych. Dziękuję za dziś i do zobaczenia.

Lekcja II. Temat: Kiedy INNOŚĆ uwiera. Jedna jednostka lekcyjna – 45 min.

Wprowadzenie

Jak zawsze na początku nawiązujemy do poprzedniej lekcji i pytamy o to, co uczniowie zapamiętali.

- Witajcie, dziś druga część warsztatów z serii: **Czytanie ma moc**. Będziemy kontynuować naszą przygodę z INNYM.

Pocieszyć INNEGO

Rozmawiamy z uczniami o tym, że czasem fakt, iż jesteśmy INNI, może nam w życiu przeszkadzać. Nie zawsze jesteśmy z tego dumni. Pytamy uczniów, czy spotkali się kiedyś z taką sytuacją i co wówczas możemy zrobić. Zaczynamy ćwiczenie tak:

- Moi drodzy, bycie INNYM nie zawsze jest łatwe. Niektórzy nie potrafią docenić wyjątkowości, dlatego INNY jest narażony na niemiłe sytuacje. W „Supercepcji” też tak było, czy pamiętacie? Kiedy coś nas wyróżnia, wstydzimy się tego, boimy się reakcji otoczenia, chcielibyśmy wyglądać tak samo, żeby nikt nie zwracał na nas uwagi. INNI niestety bywają czasem obrażani, stają się obiektami agresji, a nawet prześladowań. Co my możemy zrobić, kiedy jesteśmy świadkami takiej przykrej sceny? Możemy pomóc. INNY potrzebuje od nas zrozumienia i wsparcia.

Następnie proponujemy uczniom odegranie scenek. Propozycje tematów poniżej, ale w zależności od dojrzałości dzieci w klasie i indywidualnych potrzeb – najlepiej oprzeć się na własnych przykładach. **Jeden uczeń ma problem z powodu swojej inności, a drugi rozmawia z nim o tym.**

- Osoba chorująca na cukrzycę, która ma pompę insulinową i musi cały czas kontrolować, co i w jakiej ilości je.
- Osoba, która najchętniej pływa w klasie i boi się zajęć na basenie.
- Osoba, która się dowiedziała, że będzie musiała nosić okulary z grubymi szklami.
- Osoba, która ma alergię skórnią i nie chce się rozebrać na WF-ie.
- Osoba, której rodzice się rozstali i nie mieszkają już razem, itp.

Wprowadzamy za pomocą takich słów:

- Teraz będziecie mieli szansę sprawdzić się w sytuacji, kiedy ktoś INNY potrzebuje naszej pomocy i dobrego słowa. Dobierzcie się w pary i poproszę Was o wylosowanie tematu scenki, którą będziecie odgrywać. Jedna osoba będzie INNYM, a druga będzie ją wspierała. (Uczniowie dobierają się w pary, losują tematy i odgrywają scenki).

Wręczanie wizytówek

Podczas tego zamykającego lekcję ćwiczenia uczniowie podchodzą do osób, dla których przygotowali wizytówki, wręczają im je oraz inicjują krótką rozmowę, by poznać się bliżej. Po wręczeniu wszystkich wizytówek wieszamy pozostałe przygotowane przez uczniów wizytówki na dużej tablicy lub kartonie tak, aby wszyscy mogli je podziwiać. Oto instrukcja:

- Na koniec poproszę, abyście podeszli do osób, dla których przygotowaliście wizytówki, i wręczyli im je. Porozmawiajcie chwilę, warto lepiej się poznać. Ruszajcie.

Propozycja zakończenia:

- Kończymy już warsztaty, ale nie naszą przygodę z INNYM. Nigdy nie wiadomo, kiedy on się pojawi, a może to my okażemy się INNI. Pamiętajcie, że to coś wspaniałego, z czego warto być dumnym. Bądźmy dla siebie dobrzy, bądźmy dla siebie ludźmi. Uczmy się cieszyć tym, jak różni jesteśmy. Do zobaczenia.

Program objęty kuratelą metodyka. Scenariusze zostały pozytywnie zaopiniowane przez dr Martę Rusek - literaturoznawczynię i dydaktyka literatury, wykładowczynię w Katedrze Polonistycznej Edukacji Nauczycielskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, autorkę wielu publikacji, w tym poradników dla nauczycieli.

Autorka scenariuszy: Magdalena Zaporowska – teatrolog, filolog polski, edukator i nauczyciel, na co dzień uczący j. polskiego w jednej z krakowskich szkół metodą Marii Montessori. Od lat w kontakcie z dziećmi i młodzieżą, z ich potrzebami i możliwościami edukacyjnymi. Zafascynowana tym, co dzieje się na styku sztuki i edukacji.